

Pedagogisch werkplan

Peuterspeelzaal 't Rozenpoortje

December 2021

Inhoud

1. Informatie over Peuterspeelzaal 't Rozenpoortje	p. 3
2. Groepsomvang, en leeftijdsopbouw en personeel	p. 5
3. Kennismaking, wennen en mentorschap	p. 5
4. Dagindeling	p. 5
5. Vieren van feesten	p. 6
6. Contacten met ouders	p. 6
7. Zorg om kinderen	p. 7
8. Samenwerking met andere instanties	p. 7
9. Hoe worden pedagogisch medewerkers ondersteund bij hun werk	p. 7
10. De antroposofische visie van de Rozenpoortje	p. 8

In dit pedagogisch werkplan wordt omschreven hoe de pedagogisch medewerkers aan de hand van het pedagogisch beleidsplan werken in hun groep. Een pedagogisch werkplan is een praktische uitwerking van het pedagogische beleidsplan. Informatie over inschrijving, plaatsing, afnemen van extra dagdelen, betalingen, etc. staat omschreven in de algemene voorwaarden en onze website www.splopvang.nl.

1. Informatie over PSZ 't Rozenpoortje

Peuterspeelzaal 't Rozenpoortje is een peutergroep waar vanuit de antroposofische visie gewerkt wordt. In het kort omschreven gaat deze pedagogie ervanuit dat het kind een vermogen heeft om zich zelfstandig te ontwikkelen door zich te oriënteren op het doen en laten van de volwassenen om zich heen. In het vrije spel bootst het kind het leven na zoals het dat meemaakt. Hierin kan het kind zijn eigen initiatieven ontwikkelen, zijn indrukken verwerken en zichzelf en het lichaam ontdekken. De leidsters besteden in hun werk veel aandacht aan de groepsruimte wat betreft kleuren en natuurlijke materialen. Daarnaast spelen het vaste ochtendritme en een goede biologische- dynamische voeding een belangrijke rol. Met aandacht en zorg creëren de leidsters een warme, omhullende en uitnodigende omgeving waarin het kind goed tot spelen komt en zijn eigen kwaliteiten die het in zich draagt, beleeft en ontwikkelt.

Het gebouw

Peuterspeelzaal Rozenpoortje is gevestigd in een van de lokalen in het gebouw van Brede School de Merenwijk aan het Valkenpad in Leiden.

De peuterspeelzaal beschikt over een buitenspeelplaats, dat via de gang van de school bereikbaar is. De peuters lopen onder begeleiding van de pedagogisch medewerkers (pm-ers) door het gebouw van de school naar de afgesloten peutertuin. Tijdens het lopen houden alle kinderen een touw vast.

De groepsruimte

De groepsruimte wordt gedeeld met de buitenschoolse opvang (BSO), maar is ingericht voor het jonge kind van 2 t/m 4 jaar. Het meubilair is op kind hoogte zodat de kinderen vrij het spelmateriaal kunnen pakken om mee te spelen. Door de inrichting wordt een huiselijke sfeer gecreëerd. Het speelgoed en de inrichting op 't Rozenpoortje zijn van natuurlijk materiaal zoals hout, riet, dennenappels, kastanjes, mooie stenen, stoffen poppen, lappen van flanel, wol en zijde. Deze 'levende' materialen geven het kind de mogelijkheid de wereld "echt" te beleven en te leren kennen. De verschillende speelhoeken prikkelen de fantasie.

Er is een seizoentafel waarop we tafereeltjes maken die aansluiten bij het seizoen. Zo zien de kinderen wat er buiten, in de natuur is, terug in de ruimte. De wandplaten, kaarten en lampjes worden per seizoen ook aangepast zodat de kinderen steeds iets anders te zien en ontdekken hebben.

De entree en de groepsruimte is de hal van school, waarna wij een gang door gaan met vier lokalen; twee kleuterklassen en twee peuterspeelzalen, het vijfde lokaal is dat van 't Rozenpoortje. In deze gang bevinden zich twee kleine toiletten, en een verschoonplek.

In de hal begeleiden de pm-ers de kinderen bij het uit- en aantrekken van hun jassen en eventueel schoenen wanneer ze naar binnen en naar buiten gaan.

Vier-ogenprincipe

Op de groepen wordt gewerkt volgens het vier-ogen principe. De uitwerking van het vier-ogen principe wordt omschreven in het veiligheids- en gezondheidsbeleid.

Welkom

Om 08:45 uur kunnen de kinderen worden gebracht. De pm-ers die aanwezig zijn wensen de kinderen en hun ouders een goedemorgen. De ouders mogen nog even blijven om een boekje te lezen of even mee te spelen zodat er een rustige overgang is van thuis naar het Rozenpoortje. Dit geeft het kind een gevoel van veiligheid en vertrouwen.

Let op: Momenteel mogen de ouders, ivm Covid, het gebouw van de school niet in. Derhalve halen beide pm-ers alle kinderen bij de hoofdingang van de school op met het touw en lopen, zodra iedereen er is, gezamenlijk naar binnen. Bij de dagindeling, verderop in de tekst, is de nieuwe/tijdelijke manier van werken verder uitgeschreven.

Aanbod activiteiten en materialen

Onze antroposofische visie gaat ervan uit dat kinderen zich het beste ontwikkelen door vrij te spelen. Hierdoor ontdekken ze de wereld om zich heen. Daarnaast is de nabootsing heel belangrijk. De kinderen bootsen elkaar en de volwassenen in hun omgeving na. Wij zorgen er als pm-ers voor dat we onze handelingen met aandacht doen, dat ze nabootsingswaardig zijn. We zetten een huiselijke sfeer neer door het doen van handwerkjes en kleine huishoudelijke taken. In de dagindeling zit het in- en uitademen verweven. Zo wisselen we het vrije spel, de inademing, af met rustige momenten in de kring en tijdens het eten, de uitademing. We zingen liedjes die bij het seizoen passen en vertellen zogenaamde 'herhaal verhaaltjes'.

We spelen iedere dag buiten. Als het regent trekken we regenpakken en laarzen aan. Als het plein nou toch te nat blijkt om op te spelen, doen we poncho's aan en maken een kleine wandeling, aan het touw, om de school.

Emotionele veiligheid

Pedagogisch medewerkers waarborgen de emotionele veiligheid van kinderen door hen goed te observeren, te benoemen wat ze van kinderen verwachten of te verwoorden wat ze bij kinderen zien. De pedagogisch medewerkers hebben oog voor signalen van kinderen, benoemen dit en spelen hierop in.

Persoonlijke competentie

Naast het benoemen van signalen of verwachtingen van kinderen werken de pedagogisch medewerker met kleine groepjes kinderen, om hen meer aandacht te kunnen geven, directer met hen te communiceren en de wederzijdse interactie te waarborgen. Bijvoorbeeld tijdens het vrije spel, of bij de toiletgang of bij het aan trekken van de jassen voor het buitenspelen. Zo wordt ook gewerkt aan de zelfredzaamheid.

Omgaan met elkaar

Doordat de kinderen met elkaar in dezelfde ruimte spelen, leren ze spelenderwijs met elkaar om te gaan en samen te spelen. Hierin speelt de nabootsing een grote rol. Voor de allerkleinsten is het delen nog erg moeilijk. Door kleine sturingen leren de kinderen hoe ze hiermee om kunnen gaan.

Normen en waarden

Hierin speelt de nabootsing ook een grote rol. Als wij, pm-ers, de blokken opruimen leggen we ze in de mand. Zouden we ze in de mand gooien dan nemen de kinderen dat gelijk over. Peuters zijn nog heel ontvankelijk voor handelingen en daarmee kunnen we veel voor elkaar krijgen. Dit kan bijvoorbeeld door een kindje bij de hand te pakken en samen de blokken in de mand te leggen. Hierdoor hoeven we niet onnodig veel te waarschuwen. We vangen veel op door het zingen van het liedje : "Oh zewiezewo...." Wanneer er iets gebeurt dat niet de bedoeling is. De kinderen herkennen het liedje en pakken op dat hun gedrag onwenselijk is. Doordat we er niet te veel aandacht aan geven wordt het echter niet te groot en kan het spel makkelijk omgebogen worden naar iets positiefs.

2. Groepsomvang, en leeftijdsopbouw en personeel

't Rozenpoortje is een peutergroep voor kinderen van 2 – 4 jaar. De groep bestaat maximaal uit 16 peuters. Tijdens de openingstijden van de peuterspeelzaal zijn twee gediplomeerde pm-ers aanwezig. Hiermee is de achterwacht ondervangen. Dreigt het toch voor te komen dat een pm-er alleen op de groep staat, zal de medewerker voor inval zorgen of contact opnemen met de leidinggevende. SPL heeft een invalpoule waar we gebruik van kunnen maken.

3. Kennismaking, wennen en mentorschap

Als een kindje voor het eerst komt is er een kort kennismakingsgesprek.

Het wennen gaat als volgt:

De eerste keer komt het kind een uurtje op de groep met één van zijn of haar ouders/verzorgers. Zo kan het kind rustig wennen aan de nieuwe omgeving, pm-ers en andere kinderen met de vertrouwdheid van een ouder erbij.

De tweede keer blijft het kind van 08:45 tot 11:00 uur alleen bij ons. Mocht het zo zijn dat het kind het erg moeilijk heeft en moeilijk te troosten is, dan nemen we altijd contact op met de ouders. Het is namelijk belangrijk dat het kind zich veilig voelt en vertrouwen in ons kan krijgen.

Doorgaans kan het kindje de derde keer al alleen van 08:45 tot 11:45 uur bij ons zijn. We stemmen dit met de ouders individueel af en houden daarbij ook het groepsbelang in het oog.

Ieder kind krijgt een mentor toegewezen. De mentor is een pm-er die werkt op de groep van uw kind. De mentor is voor ouders het aanspreekpunt en bespreekt de ontwikkeling van het kind met de ouders tijdens de periodieke oudergesprekken.

4. Dagindeling

't Rozenpoortje is geopend van maandag tot en met vrijdag van 08:45 tot 11:45 uur. Wij hebben een vaste dagindeling en structuur van het jaar. Een vaste structuur geeft een kind zekerheid en vertrouwen en een beleving van veiligheid doordat het weet wat er gaat komen. Het vrije spel en de gezamenlijke activiteiten, en ook het binnen- en buitenspelen worden goed afgewisseld en de maaltijd is een vast punt in de ochtend. Niet alleen het dagritme maar ook het jaar verloopt in een vast ritme, aangesloten bij de seizoenen en de daarbij behorende jaarfeesten. Dit ritme beleven we met de kinderen door in de kring de liedjes, verhaaltjes, rijmpjes, versjes

en vingerspelletjes aan te passen aan het seizoen. In de groepsruimte beleven we dit ritme met bloemen of andere voorwerpen uit de natuur en tafereeltjes op de seizoen tafel die ook aangepast worden aan het seizoen.

Onze dagindeling ziet er in het kort als volgt uit:

08:45-09:00 uur Welkom op het plein, we lopen samen (aan het touw) door de gang tot bij ons lokaal. De kinderen hangen hun jassen en tassen op de kapstok in de gang, komen binnen, wassen hun handen en gaan in de kring.

09:00-09:15 uur In de kring zingen we Kabouter Koosje wakker. Hij wenst alle kinderen om de beurt een goede morgen. Sommige kinderen vertellen wat ze meegemaakt hebben. We zingen liedjes, doen versjes en vertellen een herhaalverhaaltje dat aansluit bij het seizoen.

09:15-10:10 uur De kinderen spelen vrij terwijl de pedagogisch medewerkers handwerkjes verrichten, bijvoorbeeld balletjes voor de verjaardagen maken, of kleine huishoudelijke taakjes zoals de afwas, planten water geven, de broodjes maken e.d. Daar waar nodig sturen we het spel bij, helpen we de kinderen of lezen we voor.

10:10-10:25 uur We ruimen op, waarna één van de pm-ers met de groep kinderen naar de wc gaat, de kinderen die zindelijk zijn gaan plassen, de luiers worden gecheckt en de handen gewassen. De andere pm-er is in het lokaal, dekt de tafel en begeleidt de kinderen aan tafel die al klaar zijn op de wc en zelf teruggelopen zijn naar het lokaal.

10:25-10:50 uur Als iedereen zit doen we samen aan tafel de spreuk en eten een broodje of een maïswafel en stukjes fruit en komkommer. Ook drinken we afgekoelde thee. Dit sluiten we ook weer af met een spreuk.

*Soms zegt kabouter Koosje nu alle kinderen gedag en zingen we hem naar bed, zodat we langer buiten kunnen zijn en niet meer terugkomen in het lokaal.

10:50- 11:35 uur We gaan naar de gang en trekken de jassen en laarzen aan. Pm-ers helpen waar nodigen en stimuleren de zelfredzaamheid. We gaan aan het touw naar onze nabijgelegen, omheinde, tuin om buiten te spelen. Bij heel slecht weer trekken we regenkleding aan en maken we aan het touw een wandeling door de buurt.

11:35-11:45 uur We ruimen de tuin op en wandelen terug door de gang, daar doen we alle tasjes op de rug en wandelen door naar de hoofdingang waar de ouders de kinderen staan op te wachten.

11:20- 11:45

*Soms gaan we nog terug in de kring om een boek voor te lezen of een verjaardag te vieren. Als Kabouter Koosje iedereen gedag gezwaaid heeft, zingen we hem naar bed.

5. Vieren van feesten

Bij het verjaardagsfeestje van hun kind zijn ouders van harte welkom. We vieren het feestje in de kring. Er hangen mooie slingers, de jarige krijgt een speciaal capeje aan en mag twee helpers kiezen.

Een van de pm-ers vertelt 'het geboorte verhaal' van hoe het kindje opgroeide vanaf zijn geboorte tot nu. Er wordt gezongen, muziek gemaakt, kabouter Koosje heeft een cadeautje en de jarige mag uitdelen.

Er wordt van ouders gevraagd de traktatie zo gezond mogelijk te houden met zo min mogelijk suiker en zonder snoepgoed.

De jaarfeesten nemen op 't Rozenpoortje een belangrijke plaats in. Het jaar verloopt van Sint Michaël op 29 september, naar Sint Maarten op 11 november, Advent, Sint Nicolaas, Kerst, Driekoningen, Maria Lichtmis op 2 februari, Pasen, Pinksteren met als hoogtepunt ons zomerfeest als afsluiting. We vieren alle jaarfeesten klein, op een manier die bij de peuters past. Veelal in de kring d.m.v. een poppenspelletje, de liedjes, verhaaltjes e.d.

6. Contacten met ouders

Bij het brengen en het halen van de kinderen hebben we kort contact met de ouders. We bespreken hoe het met het kind thuis of bij ons gegaan is. Eventuele bijzonderheden kunnen hierbij ook aan bod komen. Wanneer ouders met specifieke vragen zitten of wij willen ergens verder op in gaan, maken we een afspraak voor een gesprek zonder de kinderen. Wij willen er voor waken over de hoofden van de kinderen heen te praten. Peuters vangen veel op en dit kan voor een onnodig gevoel van verantwoordelijkheid of macht zorgen.

Wanneer een kind nieuw is gestart proberen we na twee maanden een evaluatiegesprek te houden. Rond het derde jaar vindt er een oudergesprek plaats en tegen het vierde jaar houden we een eindgesprek waarin we vertellen hoe het met het kind op 't Rozenpoortje is gegaan. We hebben het over de ontwikkeling, eventuele bijzonderheden, speciale gebeurtenissen en geven een impressie van het kind. Hierin kunnen ouders natuurlijk ook onderwerpen inbrengen.

We houden twee tot vier keer per jaar een ouderavond. Deze avonden staan vaak in het teken van een onderwerp: zoals voeding, de werking van warmte, grenzen stellen maar ook praktische onderwerpen als Kerstmis of Pasen. Op deze avonden gaan we graag in gesprek met de ouders. Een gedeelte van de avond staat vaak in het teken van iets voor de kinderen maken. Zoals een lichtje met Sint Maarten of een cadeautje van Sint Nicolaas.

7. Zorg om kinderen

Wij houden de kinderen goed in de gaten maar zullen ze niet snel als zorgkinderen bestempelen. Wij zijn van mening dat ieder kind zich op zijn/haar manier ontwikkelt. Peuters zijn nog zo in ontwikkeling dat ze binnen een paar maanden kunnen veranderen en zich dingen eigen kunnen maken. Mocht het nodig zijn dan kunnen wij, in overleg met de ouders, een zorgaanvraag doen bij de SPL. De teamleider observeert het kind en in overleg met de ouders wordt er gekeken naar een plan

van aanpak. De teamleider zorgt ervoor dat ouders tijdens het zorgtraject goed geïnformeerd zijn. Zij geeft ouders advies en ondersteunt ze bij de eventuele stappen die ondernomen moeten worden.

8. Samenwerking met andere instanties

Wij onderhouden nauw contact met Vrije School Mareland. Daarnaast komt elk half jaar de logopediste op de groep en werken we zo samen met Onderwijs Advies. Ook Alert4You van Cardea komt wanneer nodig op de groep voor ondersteuning van de pedagogisch medewerkers bij kinderen met een extra hulpvraag.

9. Hoe worden pm-ers ondersteund bij hun werk

We hebben regelmatig overleg waarin de inhoud van het werk, de onderlinge samenwerking en de kinderen besproken worden. Daarnaast hebben we inhoudelijke bijeenkomsten waarin we onderwerpen uit de antroposofie verder uitdiepen. Het pedagogisch beleidsplan en het werkplan zijn het uitgangspunt voor het aanbieden van kwalitatief goede peuteropvang.

De pm-ers worden gestimuleerd in hun ontwikkeling als beroepskracht door deelname aan (na)scholingen en trainingen.

De teamleider fungeert ook als coach, en komt regelmatig op de groep observeren en nabespreken.

10. De antroposofische visie van 't Rozenpoortje

De grondlegger van de antroposofie en het Vrije School onderwijs is Rudolf Steiner. Hij heeft ons veel nagelaten aan ideeëngoed over hoe, onder andere, het onderwijs eruit zou moeten zien en hoe dit tot doel heeft een goede ontwikkeling te ondersteunen tot een volwaardig mens-zijn. Het woord Vrije School werd gekozen om aan te geven dat de lesstof in de eerste plaats in dienst moet staan van de ontwikkeling van het kind tot een vrij individu, en niet moet worden voorgeschreven vanuit belangen van de staat of het bedrijfsleven. Ook zorgt deze onderwijsvorm ervoor dat het kind zich kan ontwikkelen tot een vrij mens.

De antroposofie is een manier van het benaderen van de wereld en (de identiteit) van de mens. In de antroposofie gaat het erom dat het lichaam, de ziel en de geest één geheel worden. Het menselijke lichaam is verbonden met de aarde. De geest is verbonden met de wijsheid. De ziel verbindt deze twee met elkaar. De antroposofie gaat ervan uit dat opvoeden het begeleiden van het mens zijn is. Het mogen "worden wie je bent".

Het jonge kind maakt verschillende levensfasen door op weg naar de volwassenheid. Dit vraagt om een pedagogische aanpak die bij hun specifieke ontwikkelingsfase past.

Het kind maakt de volgende drie opeenvolgende levensfasen door:

0-7 jaar: De wereld is goed.

In deze fase vindt de fysieke rijping plaats. Er wordt o.a. de basis gelegd voor de ontwikkeling van de zintuigen.

7- 14 jaar: De wereld is mooi.

Het gevoelsleven en het verbeelden spelen in deze fase een belangrijke rol.

14- 21 jaar: De wereld is waar.

Het denken groeit in deze fase als zelfstandige kracht.

Binnen de leeftijdsfasen zijn de kinderen niet gelijk en hebben zij ieder hun eigen geaardheid (constitutie en temperament) en ontwikkelingstempo. Vanuit de verschillen wordt er gekeken wat er voor ieder kind nodig is, binnen de grote pedagogische lijnen van de aanpak voor de groep als geheel.

De antroposofische pedagogische wet:

Om vanuit de antroposofische menskunde te werken is het belangrijk te weten dat er vier "wezensaspecten" van de mens worden onderscheiden.

Deze worden ook wel benoemd als "lichamen" en zij komen na elkaar in ritmen van zeven jaar in verschijning.

- het fysieke lichaam, dat wat als "stoffelijk overschot" achterblijft als de mens sterft.
- het etherlichaam, het levenskrachtenorganisme dat de levensprocessen onderhoudt.
- het astraal lichaam, de menselijke ziel die tot bewustzijn en innerlijke uitwisseling komt met de omgeving.
- het Ik, dat de andere drie wezensdelen stuurt. De regisseur.

Deze pedagogische wet heeft als wetmatigheid dat het hogere wezensdeel (lichaam) inwerkt op het lagere wezensdeel. Met andere woorden, het etherlichaam werkt in op het fysieke (0-7 jaar), het astraallichaam werkt in op het etherlichaam (7-14 jaar), en het Ik werkt in op het astraallichaam (14-21 jaar). Dit vraagt als opvoeder bewustwording van de inzet van het betreffende 'lichaam'. Dit betekent voor ons als pm-ers, die werken met het jonge kind, de inzet van ons etherlichaam:

Etherkrachten (levenskrachten)

“De etherwereld lijkt ontoegankelijk en ondoordringbaar en dat is voor onze dagelijkse manier van waarnemen ook zo. Het leren kennen van de etherwereld vraagt een verschuiving van de aandacht in het waarnemen, het is een tasten naar een werkelijkheid die onder het niveau van het dagbewustzijn ligt- een werkelijkheid waar wij in leven en waarbinnen wij allerlei ervaringen opdoen die aan onze aandacht ontsnappen omdat die gericht is op gescheiden voorwerpen, op gescheiden voorstellingen. De etherwereld is de wereld van de totale samenhang, van het niet- gescheiden zijn, van iets dat weeft tussen de voorwerpen. Voor het waarnemen in die sfeer moeten wij onze aandacht niet alleen anders richten maar ook anders beschikbaar stellen. Om te gaan ervaren wat levenskracht is, hoe je het kunt differentiëren en om te kunnen beschrijven waar de vitaliteit sterk is of zwak, moet je je eerst die andere manier van waarnemen eigen maken.

Vervolgens is het een worsteling om in die begrippen te komen, om het te voelen en het beleven te benoemen. Een volgende stap is dan om jezelf terug te houden en je aandachtsveld te verplaatsen naar het kind om zijn behoeftes met betrekking tot de levenskrachten in kaart te brengen: ” Door: Monique Wortelboer in het voorwoord van het boek “Het etherlichaam als pedagogisch instrument”, door Cornelis Boogerd.

van 0- 7 jaar

“In de eerste zeven jaar werkt het kind vooral aan het opbouwen van het eigen fysieke lichaam. De organen zijn bij de geboorte nog niet tot hun eindvorm uitgegroeid. De krachten die dat werk kunnen doen zijn de etherkrachten. Die zijn bij het kind in deze fase echter nog niet zelfstandig. Ze zijn in grote mate afhankelijk van de omhullende etherkrachten in de omgeving. Die geven het kind een houvast en oriëntatie voor zijn eigen vormkrachten, tot in de vorming van de organen toe. Daarom leert het kind in deze fase vooral door middel van nabootsing.” Door Cornelis Boogerd in het boek “Het etherlichaam als pedagogisch instrument”.

Bronnen van onze antroposofische visie:

- Het etherlichaam als pedagogisch instrument, Cornelis Boogerd 2009
- Opvoeding en gezondheid, Michaela Glöckler 2002
- Algemene menskunde als basis voor de pedagogie, Rudolf Steiner 1993
- Caleidoscoop van een levende pedagogie, Hanne Looij 2004